

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р *Марияна Тонева Кузманова*,
член на Научното жури за публична защита на дисертационния труд
на *Гергана Крумова Йочева*
на тема: *"Проблеми на заетостта в промишлеността"*
за присъждане на образователна и научна степен "доктор"
по научната специалност "Икономика и управление (индустрия)",
професионално направление 3.7 Администрация и управление,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни
науки

Основание за изготвянето на рецензията е Заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" - Благоевград № 1834/ 09.09.2021 г.

1. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ.

Гергана Крумова Йочева е родена на 28.04.1979 г. През 2001 г. придобива в ЮЗУ "Неофит Рилски" магистърска степен по "Връзки с обществеността", а през 2016 - магистърска степен по "Финанси". Има богат професионален опит: в Дирекция "Финансова политика" на Община Благоевград, служител по администриране на НП "ОСПОЗ" за област Благоевград, Областна администрация - Благоевград, АЗ - Дирекция „Регионална служба по заетостта” – Благоевград, НСИ – Териториално статистическо бюро - Благоевград.

2. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ИЗСЛЕДВАНАТА ПРОБЛЕМАТИКА.

Промишлеността е стратегически отрасъл за всяко национално стопанство. Икономиката на Р България включва разнообразни производства, които имат специфични особености в териториален

разрез. На този фон от съществено значение е изследването на заетостта в отрасъла с оглед усъвършенстване на организацията на труда и повишаване на ефективността. Неравномерното развитие на индустриалния сектор в Югозападна България и в частност в област Благоевград поставят редица предизвикателства пред управленските екипи с оглед намаляване на безработицата, вземане на гъвкави решения, свързани с трудовата интеграция и развитието на човешкия капитал и др. Ето защо изследваната в рецензирания дисертационен труд проблематика е актуална и значима за управленските теория и практика. Разработеният модел за устойчиво развитие на заетостта в промишлеността може да бъде успешно внедрен в практиката и по този начин да се усъвършенстват дейностите в изследваното направление. Свидетелство в тази посока са и двете становища до катедра "Мениджмънт и маркетинг" към Стопански факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски" относно дисертацията, предоставени от "Завод за телефонна апаратура" АД, гр. Банско и "Пирин-Текс" ЕООД, гр. Гоце Делчев.

3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД. СЪДЪРЖАНИЕ И ПОСТРОЙКА НА ИЗЛОЖЕНИЕТО.

Рецензираната дисертация е разработена в обем от 321 страници. Използвани са 307 литературни източника. В разработката са включени 84 таблици и 61 фигури. В структурата са оформени, увод, изложение в три глави, заключение, използвана литература, приложения, списък на таблиците и фигурите, справка за приносите в дисертационния труд. Структурата на дисертационния труд подпомага автора в неговите усилия да постигне зададената цел и реши свързаните с нея изследователски задачи.

В *увода* авторът обосновава актуалността на изследваната проблематика. Обектът на изследване е "заетостта в промишлеността в страната и в частност област Благоевград" (стр. 5). Предметът на изследването е свързан с "проблемите в заетостта в промишления отрасъл в област Благоевград и проучване възможностите за повишаване на качеството на образование, квалификацията, практиките, мотивацията на заетата работна ръка,

както и подобряване на факторите, влияещи върху персонала" (стр. 6). Изведена е изследователската теза, формулирани са целта и изследователските задачи. Посочени са използваните подходи и методи, както и източниците, свързани с осъщественото проучване.

Първа глава е посветена на спецификата на промишления отрасъл. Авторът задълбочено изследва същността на промишлеността и нейните особености. Индустриалната дейност се разглежда от различни аспекти: процес на преобразуване на суровини и материали, продукти за непосредствена употреба; съвкупност от дейности, които осигуряват продукти и услуги от решаващо значение; съвкупност от прилагане на различни технологии за производство на промишлени продукти. Акцент в изложението е поставен върху процеса на приватизация в отрасъла и нейното влияние върху динамиката на иновациите. Развитието на промишления отрасъл е разделено на следните подетапи: преход към пазарна икономика; засилен интерес от страна на чуждестранните инвеститори; оттегляне на държавата от управлението на стопанските субекти; реструктуриране на индустрията; внедряване на нови технологии в индустриалното производство и др. Висока оценка заслужава изложението, посветено на предприемачеството и конкурентоспособността на промишлените предприятия и структуроопределящите отрасли. Авторът подчертава стратегическото значение на иновационните решения като основа за формиране на нови дейности и взаимодопълващи се фактори, което, от своя страна, стимулира създаването на нови пазари. Следователно към особеностите на промишления отрасъл трябва да бъдат отнесени иновативността, конкурентоспособността, многообразието, уникалността, комплексността.

Във *втора глава* се разглеждат теоретичните проблеми на заетостта.

Авторът проучва голям обем литературни източници с оглед идентифицирането на система от показатели за анализ и оценка на влиянието на заетостта в промишлеността. Систематизирани са редица проблеми, свързани с ефективното управление на заетостта в промишлените предприятия: липса на достатъчно пазари за реализация на произведената продукция, недостатъчно заплащане

на изразходвания труд, незадоволително обновяване на използваните техника и технологии, интензивни кризисни процеси в страната и др. На тази основа се предлагат решения за преодоляване на неравновесията в отрасъла в областта на заетостта: правилно определяне на отговорностите от страна на работодателите, повишаване на конкурентоспособността на предприятията и др. Въз основа на проведеня анализ авторът прави извода, че липсва цялостна политика и система за оценка на трудовия пазар с оглед намаляване равнището на безработица и по-доброто използване на трудовия потенциал на работната сила в Р България.

Трета глава на дисертационния труд е озаглавена: "Анализ на заетостта в промишлеността". В нея са изведени оценки на социално-икономическите фактори върху заетостта в сектор промишленост. Те представляват сериозна база за компетентни и аргументирани изводи, свързани с проучване нагласите сред собственици и мениджъри на промишлени предприятия на територията на област Благоевград, както и с проучване нагласите сред работещите лица в промишлените предприятия на територията на област Благоевград. Това позволява авторът да проведе сравнителен анализ на нагласите на работодатели и работници в промишлеността в област Благоевград, включително да систематизира ключови проблеми на заетостта в Благоевград. Авторът подчертава, че "в политиката за заетостта е важно изграждането на стратегия в промишления сектор, която трябва да бъде насочена към по-добро образование, професионално обучение, допълнителна квалификация, преквалификация, отношение към отделния човек като личност, по-добри и високи доходи, по-добри условия на труд" (стр. 197). На тази основа е разработен модел за намаляване влиянието на външните фактори за осигуряване на трайна заетост в промишлеността.

В *заключението* на дисертационния труд са формулирани резултати и изводи, свързани с решаване на значимите проблеми в областта на заетостта в промишлеността. Посочени са направления за бъдещи изследвания.

4. ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ПРИНОСИ НА КАНДИДАТА.

Приемам формулираните от автора 5 научно-приложни приноса:

1. Въз основа на систематизирането и обобщаването на теоретичните постановки на заетостта в промишлеността в теорията и практиката са изведени проблеми за изследваното явление.
2. Обогатено е научното познание по отношение развитието на заетостта в индустриалния сектор.
3. Теорията и практиката на заетостта в промишлеността са допълнени с характерни формулировки, разкриващи се в устойчивото развитие на индустрията в страната и са дефинирани възможностите и потребностите за устойчивото развитие на сектора.
4. Обоснована е зависимостта на заетостта в промишлеността, изведени са резултатите от конкретни статистически данни и е оценено влиянието на заетостта в промишлеността в област Благоевград.
5. На основата на резултатите от анкетни проучвания са изведени проблемите на заетостта, разработен е и апробиран управленски модел за развитие на заетостта в промишлеността, отразяващ всички основни етапи при съвместното управление и развитие на сектора от всички ключови заинтересовани страни.

5. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ.

На места в изложението са допуснати някои правописни грешки и повторения.

Към автора имам следния въпрос:

Кои са най-новите тенденции в областта на заетостта в промишлеността в Р България през последните месеци, свързани с пандемията от Ковид-19?

6. ПУБЛИКАЦИИ НА АВТОРА, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

В автореферата са посочени 5 публикации, свързани с проблематиката на дисертацията. Те представят важни аспекти на проведеното дисертационно изследване.

7. АВТОРЕФЕРАТ И СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ.

Авторефератът е разработен съобразно възприетите стандарти. В него коректно са отразени постигнатите от автора в рецензираната дисертация резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на **Гергана Крумова Йочева** на тема *"Проблеми на заетостта в промишлеността"* представлява завършено самостоятелно научно изследване. Неговите качества са доказателство за сериозните умения на автора да провежда задълбочени научно-приложни изследвания. Представената разработка съответства на необходимите изисквания за присъждане на образователната и научна степен "доктор".

Ето защо напълно убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на Гергана Крумова Йочева образователната и научна степен "доктор" по научната специалност "Икономика и управление (индустрия)", професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки.

София, 15.09.2021 г.

Рецензент:

/проф. д-р Марияна Кузманова/

REVIEW

by *Prof. Dr. Mariana Toneva Kuzmanova*,
member of the Scientific Jury for public defence of a dissertation
by *Gergana Krumova Yocheva*
Subject: "*Problems of employment in the industry*"
for awarding the Educational and Scientific degree "Doctor"
in the Scientific specialty "Economics and Management (Industry)",
Professional field 3.7 Administration and Management,
University Education Area 3. Social, Economic and Law sciences

The reason for the preparation of the review is the Order of the Rector of the "Neofit Rilski" Southwest University - Blagoevgrad No 1834/09.09.2021

1. SHORT BIOGRAPHICAL DATA.

Gergana Krumova Yocheva was born on April 28, 1979. In year 2001 she obtained Master's degree in the speciality of Public Relations and in year 2016 her Master's degree in the speciality of Finance at "Neofit Rilski" Southwest University. She has extensive professional experience: in the Financial Policy Directorate of Blagoevgrad Municipality, administrative officer of NP "OSPOZ" for Blagoevgrad region, Regional Administration - Blagoevgrad, EA - Regional Employment Service Directorate - Blagoevgrad, NSI - Territorial Statistical Bureau - Blagoevgrad.

2. RELEVANCE AND SIGNIFICANCE OF THE STUDY PROBLEMS.

The industry is a strategic sector for any national economy. The economy of the Republic of Bulgaria includes various industries that have specific features in terms of territory. Against this background, it is essential to study employment in the industry in order to improve the organization of labor and increase efficiency. The uneven development of the Southwestern Bulgaria industrial sector and in particular in the Blagoevgrad region poses a number of challenges to management teams

to reduce unemployment, make flexible decisions related to labor integration and human capital development, and others. That is why the issues studied in the peer-reviewed dissertation are relevant and significant for management theory and practice. The developed model for sustainable development of employment in the industry can be successfully implemented in practice and thus improve the activities in the studied area. Evidence in this direction are both opinions submitted by "Telephone Equipment Factory" Inc., Bansko and "Pirin-Tex" Ltd., Gotse Delchev to the Management and Marketing Department at the Faculty of Economics of "Neofit Rilski" Southwest University about the dissertation.

3. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE DISSERTATION. CONTENT AND STRUCTURE OF THE EXPOSITION.

The peer-reviewed dissertation work has been developed in a volume of 321 standard pages of text. 307 literature sources were used. 84 tables and 61 figures are included in the development. The structure includes an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, a bibliography, an appendices, a list of tables and figures, a reference to the contributions to the dissertation. The structure of the dissertation assists the author in his efforts to achieve the set goal and solve the related research tasks.

In the *introduction* the author substantiates the topicality of the researched issues. The object of the research is "employment in industry within the country, and, in particular in the region of Blagoevgrad" (p. 5). The subject of the research is related to "the problems in employment in the industrial sector in Blagoevgrad region and study the opportunities for improving the quality of education, qualifications, practices, motivation of the employed workforce, as well as improving the factors influencing staff" (p. 6). The research thesis is presented, the goal and the research tasks are formulated, the approaches and methods used are indicated, as well as the sources related to the conducted research.

The *Chapter One* is devoted to the specifics of the industry. The author thoroughly studies the nature of the industry and its features. Industrial activity is considered from different aspects: process of transformation of raw materials, products for immediate use; a set of

activities that provide products and services of crucial importance; a set of applications of different technologies for the production of industrial products. The exposition focuses on the process of privatization in the industry and its impact on the dynamics of innovation. The development of the industry divided into the following sub-stages: transition to a market economy; increased interest from foreign investors; withdrawal of the state from the management of economic entities; industry restructuring; introduction of new technologies in industrial production, etc. The exposition dedicated to entrepreneurship and the competitiveness of industrial enterprises and structure-determining industries deserves high praise. The author emphasizes the strategic importance of innovative solutions as a basis for the formation of new activities and complementary factors, which, in turn, stimulates the creation of new markets. Therefore, the specifics of the industry must include innovation, competitiveness, diversity, uniqueness, complexity.

The *Chapter Two* deals with the theoretical problems of employment.

The author studies a large volume of literature sources in order to identify a system of indicators for analysis and assessment of the impact of employment in industry. A number of problems related to the effective management of employment in industrial enterprises are systematized: lack of sufficient markets for the sale of manufactured products, insufficient payment for labor costs, unsatisfactory renewal of used equipment and technologies, intensive crisis processes in the country and others. On this basis, solutions are proposed to overcome the imbalances in the field of employment: the correct definition of responsibilities by employers, increasing the competitiveness of enterprises and others. Based on the analysis, the author concludes that there is no comprehensive policy and system for assessing the labor market in order to reduce unemployment and better use of the labor potential of the labor force in the Republic of Bulgaria.

The *Chapter Three* of the dissertation is entitled: "Analysis of employment in industry". It provides assessments of socio-economic factors on employment in industry. They represent a serious basis for competent and reasoned conclusions related to a survey of attitudes among owners and managers of industrial enterprises in the Blagoevgrad region, as well as a survey of attitudes among workers in industrial

enterprises in the Blagoevgrad region. This allows the author to conduct a comparative analysis of the attitudes of employers and workers in industry in Blagoevgrad, including to systematize key employment issues in Blagoevgrad. The author emphasizes that "in employment policy it is important to build a strategy in the industrial sector, which should be aimed at better education, vocational training, additional qualifications, retraining, attitude to the individual as a person, better and higher incomes, better working conditions "(p. 197). On this basis, a model has been developed to reduce the influence of external factors to ensure sustainable employment in industry.

In the *conclusion* of the dissertation are formulated results and conclusions related to solving significant problems in the field of employment in industry. Areas for future research are indicated.

4. MAIN RESULTS AND SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS OF THE CANDIDATE.

I accept the 5 scientific-applied contributions formulated by the author:

1. Based on the systematization and generalization of the theoretical formulations of employment in industry in the theory and practice problems for the studied phenomenon are derived.
2. The scientific knowledge regarding the development of employment in the industrial sector has been enriched.
3. The theory and practice of employment in industry are supplemented with characteristic formulations revealed in the sustainable development of the industry in the country and the opportunities and needs for the sustainable development of the sector are defined.
4. The dependence of employment in the industry is substantiated, the results of specific statistical data are derived and the impact of employment in industry in Blagoevgrad region is assessed.
5. Based on the results of the research, the problems of employment are identified, a management model for the development of employment in industry is developed and tested,

reflecting all the main stages in the joint management and development of the sector by all key stakeholders.

5. CRITICAL NOTES AND RECOMMENDATIONS.

Some spelling mistakes and repetitions were made in some places in the exposition.

I have the following question to the author:

What are the latest trends in the field of industrial employment in the Republic of Bulgaria in recent months related to the Covid-19 pandemic?

6. AUTHOR'S PUBLICATIONS RELATED TO THE DISSERTATION.

The author's abstract contains five publications related to the dissertation. They present important aspects of the dissertation research.

7. SUMMARY AND SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS.

The abstract is developed according to the accepted standards. It correctly reflects the results achieved by the author in the peer-reviewed dissertation.

CONCLUSION

The dissertation of **Gergana Krumova Yocheva** on the subject "*Problems of employment in the industry*" is a completed independent scientific research. The qualities are proof of the author's serious skills to conduct in-depth scientific and applied research. The presented research corresponds to the necessary requirements for awarding the Educational and Scientific degree "Doctor".

That is why I completely confidently propose to the honorable members of the Scientific Jury to award Gergana Krumova Yocheva the Educational and Scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "Economics and Management (Industry)", professional field 3.7 Administration and Management, University Education Area 3. Social, Economic and Law sciences.

Sofia, September, 15, 2021

Reviewer:

/Prof. Dr. Mariana Kuzmanova/